

Charakteristika

Charakteristika osoby, charakteristika literárneho hrdinu, skupinová charakteristika, vlastná charakteristika, karikatúra

Tematický celok obsahuje 13 ukážok s komplexným rozborom

1. ukážka

Človek z môjho blízkeho okolia (Charakteristika osoby)

Naša rodina je veľká. Dvaja starší bratia sú pre mňa vzorom. S mojou famíliou sa stretávam každý deň, ale najstarší brat Peťo teraz odišiel študovať do Bratislavy na vysokú školu. Má tam dosť kamarátov a všetci bývajú v internáte v spoločnej izbe. Domov sa vracia aspoň raz mesačne. Je to výnimočná postava našej rodiny, lebo zdedil tie najlepšie vlastnosti: šikovnosť a usilovnosť po mamine, múdrosť či logické myslenie po otcovi. Našťastie, jeho gény nepoznajú lenivosť.

Je nízkej, štíhlejšej postavy. Súmernú hlavu mu pokrývajú nápadné dlhé vlasy farby orecha. Rodičom sa to nepáči, ale nechce sa dať ostrihať. Vlasy nosí rozpustené, preto odzadu pôsobí dojmom dievčaťa. Jeho oči hrajú modrozelenou farbou, nos a uši má symetrické. Čo si každý všimne, a čo sa páči aj mne, je bratov úsmev, ktorý odhalí dva rady bielych zubov.

Nie je športový typ, ale v poslednom čase dosť často hráva fresbee, chodí „na kajaka“ a beháva. Nízkou postavou sa niekedy stráca v dave ľudí, ale inteligenciou prerástol mnohých. Je tichý, uzavretý, sám od seba nerozpráva o vlastných zážitkoch nikomu. Keď sa ho na niečo spýtam, tak sa zamyslí a po chvíľke mi rozumne odpovie. Dokonale ovláda poznatky z oblasti prírodných vied, hlavne z matematiky a z informatiky. Niet sa čomu čudovať, veď sa už desať rokov vzdeláva v tejto oblasti.

Zúčastnil sa na významných súťažiach i na celosvetovej olympiáde v matematike, informatike a vo fyzike. Diplomy a čestné uznania zdobia steny jeho detskej izby.

Chýba mi, lebo už nie sme spolu každý deň. Keď ma trápil nejaký problém, vždy mi pomohol. Teraz som už „veľký chlapec“ a musím si poradiť sám. Chcel by som byť ako on, ale zatiaľ nemám výsledky, na ktoré by som mohol byť hrdý. Viem, že musím na sebe pracovať, ak sa chcem v budúcnosti podobať na brata Petra, na môj životný vzor.

Daniel M., žiak základnej školy

1. Vnútoraná forma

a) Obsah a pochopenie témy

Slohová práca dodržiava tému, je opisom podstatných znakov osoby, t.j. žiakovho staršieho brata. Autor charakterizuje postavu zvonka (fyzické vlastnosti) i zvnútra (psychické vlastnosti). Strieda vnútornú charakteristiku s vonkajšou, statickú s dynamickou. Popri charakteristike žiak aj uvažuje, a to v závere. Štylizácia ukážky, ako aj celková úroveň slohu zodpovedá vyspelosti žiaka základnej školy.

b) Kompozícia

- **úvod** - oboznámenie s osobou (postavenie v rodine, štúdium)
- **jadro** – vonkajšia charakteristika (postava, vlasy, oči, nos, uši, zuby), záujmy (vzťah k športu), charakterové vlastnosti (tichý, málo zhovorčivý), vzťah k štúdiu (záujem o prírodné vedy, výnimočné výsledky v súťažiach)

sila osobnosti, odvaha), vzťah k bratovi („keď sa ho na niečo spýtam, tak sa zamyslí...“). V snahe o objektívnu charakteristiku mohol žiak spomenúť aj slabé stránky opisovanej osoby.

- **záver** - vyjadrenie subjektívneho vzťahu s krátkym zamyslením, úvahou (porovnanie žiaka s bratom)

Aby boli myšlienky usporiadané do kompaktného (súvislého) celku, aby bola kompozícia premyslená, odporúčame napísať si osnovu v bodoch.

c) Štylistické a lexikálne znaky

Žiak kombinuje priamu i nepriamu charakteristiku, pričom vlastnosti vyjadruje podstatnými menami (šikovnosť a usilovnosť, múdrosť či logické myslenie), prídavnými menami (výnimočná postava/nízkej štíhlejšej postavy/oči hrajú modrozelenou farbou/nos a uši sú symetrické/je tichý, uzavretý), slovnými spojeniami (vlasy farby orecha), metaforou (Oči hrajú....farbou/diplomy zdobia), subjektívnym hodnotením (je to výnimočná postava/Ak som mal problém, vždy mi pomohol). V slohovej práci mohli byť zastúpené aj iné štylistické prostriedky, napríklad prirovnanie, citovo zafarbené slová, príslovie či ustálené slovné spojenie.

Slovník je všeobecne zrozumiteľný, štylizácia je jednoduchá. Zo syntaktického hľadiska využíva vety aj s viacnásobným vetným členom (šikovnosť a usilovnosť/z matematiky a z informatiky).

2. Vonkajšia forma

Dbáme na

- a) čitateľnosť písma.
- b) jasné rozlíšenie veľkých a malých písmen.
- c) istý text bez škrtania.
- d) dodržiavanie okrajov (správne rozdeľovanie slov).
- e) členenie textu na odseky.

2. ukážka

Človek, od ktorého sa mám stále čo učiť

(Charakteristika osoby)

Každodenne stretávame množstvo ľudí. Majú dobré aj zlé vlastnosti, svojské zážitky či skúsenosti, z ktorých by sme sa mohli poučiť. Ale prvý človek, na ktorého som si pri tejto téme spomenula a od ktorého sa môžem veľa naučiť nielen ja, ale aj iní, je moja mama.

Volá sa Helena, a hoci už má päťdesiatštyri rokov, vôbec na to nevyzerá. Má zdravo opálenú pleť, ktorú pretkávajú jemné vrásky. Avšak vôbec nepôsobia rušivo ani starecky, práve naopak, dodávajú jej krásu zrelého človeka. Hlboké zelené oči, malý noštek a vykrojené pery to len zvyrazňujú. Jediné, čo prezrádza jej vek, je zopár šedivých vlasov. Keďže si ich pravidelne oživuje farbou granátového jablka, všetci hovoria, že má aspoň o desať rokov menej. Tento dojem umocňuje aj mamina súmerná a prirodzene štíhla postava. Tú jej závidia aj kamarátky či kolegyne. Naozaj môže byť, čo len chce a koľko chce, nie je to na nej vidieť.

Nepotrpí si na módu, hoci v tejto oblasti pracuje. Napriek tomu, že mne dopraje všetko, čo je práve „in“, ona uprednostňuje športové oblečenie a je jej úplne jedno, čo sa práve nosí. Šport je jej najväčšou záľubou. Do práce chodí na bicykli, cez víkendy obľubuje pešiu turistiku. Ale ani ja, ani jej kamarátky nie sme veľkými fanúšičkami „pohybovej aktivity“, takže sa musela uspokojiť s krátkymi prechádzkami do okolia. Keď sa náhodou zmienim o nejakom mojom „kilku“ naviac, rada ma podpichne a hneď naplánuje nejakú túru.

Mojou odpoveďou je vždy nie, preto si musela nájsť aj iné záľuby, ako, napríklad, pletenie alebo háčkovanie. Teší ju „majstrojovanie“ so šijacím strojom, čo mi veľmi vyhovuje, lebo mi do šatníka pribúda veľa originálnych kúskov. Najradšej relaxuje pri pozeraní nejakej telenovely alebo pri dobrej knihe, či krížovke.

Mama bola odjakživa dobrodružný typ. „Túlanie sa po svete“ sa stalo jej srdcovou záležitosťou a obchodné cesty do Česka, Chorvátska, Talianska, Bulharska či do Slovinska ju vždy „nabíjajú“ novou energiou. Najviac sa jej páči v Chorvátsku, možno aj preto, že ovláda jazyk tohto národa a možno aj preto, že v južnej časti Európy spoznala môjho otca. Nikdy však svoj vzťah „nespečatili“ sobášnym listom a keď som mala asi tri roky, opustil nás. Zachovala sa hrdinsky, statočne a výchovu dcéry prevzala dobrovoľne na svoje plecia. Hoci som mala len tri roky, vôbec si nepamätám, že by plakala alebo zanevrela na svet. Ani vtedy, ani teraz. Aj keď dnes viem, že ju to muselo veľmi raniť a dlhé roky trápiť. Keď sa v súčasnosti pýtam na otca, jej spomienky nemajú nič spoločné s nenávisťou alebo s hnevom. Na krásne chvíle nedá dopustiť a na rozchod sa pozerá s vyrovnanosťou múdreho človeka.

Jej vnútorná sila a statočnosť sa prejavili v situácii, keď si našla na prsníku malú hrčku. Našťastie, nebol to zhubný nádor a operáciu úspešne zvládla. Moja mama je odvážna osobnosť, poddať sa osudu alebo sa ľutovať, to veru nepozná. Aj mňa k tomu odmalička vychováva a keď sa mi niečo nedarí, povzbudí ma slovami „čo ťa nezlomí, to ťa posilní.“ Tieto vlastnosti využíva celá moja rodina, dokonca i naši susedia, ktorí chodia často k „pani Helen“ po radu. Ona každému nezištne a vďačne pomôže, najradšej však pri pohári dobrého vína alebo pri káve, či koláči.

Obetavosť mojej mamy najviac vidno na rukách. Už nie sú také jemné a sem - tam sa na nich nájde aj škrabanec či vráska. Tie isté ruky sa o mňa s láskou starajú, keď ochorím. Vtedy mi varí voňavé bylinkové čaje a trochu ma aj rozmaznáva, pretože mi nosí raňajky rovno do postele. Tiež vidím, ako sa mi snaží dať všetko to, po čom v mladosti sama túžila, no nebolo jej to umožnené. Čo si vážim na výchove, ktorú mi dala, je, že u nás nikdy neplatili zákazy či príkazy, dokonca si nepamätám, že by mi mamina, ako ju niekedy volám, nedovolila ísť von alebo na diskotéku. Očakáva však, že jej poviem, kam a s kým idem a kedy sa vrátim. Medzi nami vládne úprimnosť, dôvera, jednoducho pravé kamarátstvo. Keď aj urobím niečo zlé, nekričí na mňa, ale všetko spolu prediskutujeme a obe sa poučíme do budúcnosti.

Keďže je netrpezlivá a tvrdohlavá rovnako ako ja, niekedy medzi nami vznikajú malé hádky. Väčšinou sa tak stane pre banálnosti, napríklad preto, lebo si nepamätáme, kde sa čo v byte nachádza a kto čo vlastne povedal.

Napriek malým chybičkám, ktoré jej chýbajú k dokonalosti, si myslím, že má veľa vlastností, pre ktoré by som sa na ňu chcela podobať a ktorým by som sa chcela naučiť. Je pre mňa matkou, kamarátkou a vzorom zároveň.

Anna S., žiačka gymnázia

1. Vnútorná forma

a) Obsah a pochopenie témy

Slohová práca dodržiava tému, je opisom vlastností, podstatných znakov osoby, t.j. žiačkinej mamy z rôznych zorných uhlov. Autorka charakterizuje zvonka (fyzické vlastnosti) i zvnútra (psychické vlastnosti), pričom väčší dôraz dáva na vnútornú charakteristiku, na povahové vlastnosti hodnotenej osoby. Strieda a kombinuje charakteristiku vnútornú s vonkajšou, statickú s dynamickou, subjektívnu s objektívnu. V 4., 5. a 6. odseku žiačka širšie podáva správanie a vnútorné vlastnosti (jazykové znalosti, vnútorná sila pri zdravotnom probléme, statočná výchova dcéry a iné vzácne cnosti, napríklad, nikdy sa nepoddala osudu či chorobe, neznáša sebaľútosť).

b) Kompozícia

- **úvod** - oboznámenie s osobou (tvár, vek, postava)
- **jadro** – zamestnanie (práca v módnom priemysle) a záujmy („pohybové aktivity“, pletenie, háčkovanie, šitie, čítanie), charakterové vlastnosti (statočnosť pri výchove dcéry, vyrovnanosť múdreho človeka), vzťah k sebe (zdravotné problémy- sila osobnosti, odvaha), vzťah k okoliu/k ľuďom (rady, obetavosť, nezištná pomoc), vzťah k dcére (výchova príkladom, nie vynútenou autoritou, budovanie vzájomnej úcty, dôvery a úprimnosti), snaha o objektívnu charakteristiku – slabosti charakterizovanej osoby (netrpezlivosť, tvrdohlavosť)
- **záver** - vyjadrenie subjektívneho vzťahu mohlo byť rozvítené stručným zamyslením, úvahou Aby boli myšlienky usporiadané do kompaktného (súvislého) celku, aby bola kompozícia premyslená, odporúčame napísať si osnovu v bodoch.

c) Štylistické a lexikálne znaky

Žiačka tvorivo využíva lexikálne prostriedky všetkých štýlov, kombinuje priamu i nepriamu charakteristiku, pričom vlastnosti vyjadruje podstatnými menami (úprimnosť, dôvera, kamarátskosť), prídavnými menami (opálená pleť, jemné vrásky, štíhla postava, odvážna osobnosť), príslovkami (hrdinsky, statočne, úspešne), slovnými spojeniami (vlasý si oživuje farbou), citáciou („čo ťa nezlomí, to ťa posilní“), básnickým obrazom („tie isté ruky sa o mňa starajú“), subjektívnym hodnotením (všetci o nej hovoria, že má aspoň o desať menej). Slová s preneseným významom dáva do úvodzoviek („blúdenie po svete“, „in“, „kilku“, „pohybovej aktivity“, „pani Helen“). V slohovej práci mohli byť zastúpené aj iné štylistické prostriedky, napríklad prirovnanie, citovo zafarbené slová, príslovia či ustálené slovné spojenie. Slovník je všeobecne zrozumiteľný, štylizácia je živá, dynamická. Zo syntaktického hľadiska dáva správne prednosť vedľajšej vete pred vetným členom (Keď ochorím a zaľahnem do postele, vtedy mi varí voňavé bylinkové čaje.), využíva vety s viacnásobným vetným členom (súmerná a štíhla postava/zachovala sa hrdinsky a statočne). Hodnotenie povahy vyjadruje rozlične (zachovala sa hrdinsky a statočne/„blúdenie po svete“ bolo od nepamäti jej srdcovou záležitosťou/ je dobrodružný typ).

2. Vonkajšia forma

Dbáme na

- a) čitateľnosť písma
- b) jasné rozlíšenie veľkých a malých písmen
- c) istý text bez škrtania
- d) dodržiavanie okrajov (správne rozdeľovanie slov)
- e) členenie textu na odseky